

Forfatter: Worm, Jacob

Titel: . - [1968]

Citation: Worm, Jacob: ". - [1968]", i Worm, Jacob: . - [1968], udg. af ERIK SØNDERHOLM , [1968]-1994, s. 187. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-worm01val-shoot-idm140677732773600/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: . - [1968]

Gilius Achtschilling fra Gästrikland,
rektor for skolen i Mariestad.

Oluf Piil fra Västergötland.

I det øverste auditorium i timerne før og efter middag den 8.
juni år 1676

UPPSALA.

Med småländingen Vitus Erikssons typer.

Thesis I.

Idet vi med studereværelsets pen vil aftegne den israelitiske konge Jeroboams afskyvækkende afguder, henvises vi den velvillige læser til selv historien i 1. Kongernes Bog XII; hvis nogen gennemlæser den med ivrigt anspændt sjæl, indprænter den i sit sind, overtærker den med overlæg, vil han i den fastholder et billede af hele Jordens udscnude, som vil yde fortreffelig oplysning for det sind, der ønsker at kende statens opbygning.

Thesis II.

Men der tales mest om kong Jeroboam, hvis historie gennemgås fra vers 25 til kapitlets slutning, og disses hovedpunkter er følgende:

1. At han har grundlagt to steder, besættet med en kraftig forsvarsning. Hvis fjenderne ville gøre anfald, ville han forsvarer sig og sine; men der er dyb stilledom Guds hus og gudstjenesten. Deraf fremgår, at Jeroboam havde haft mere tiltro til sine befæstede skanser end til Gud og det Guds ord, der var forknydt ham gennem profeten Ahia, at det ville være sikkert, at kongen skulle vælge ti stammer, kap. XI, v. 31-35.
2. At han, v. 26, har overvejet nedrigte tanker om at befæste og styrke sit for nylig ved ulovlige midler erhvervede rige, ophidset af panisk og tom rædsel for, at israelitterne skulle pønse på frafald fra ham, og denne frygt for frafald var meget tom, da det jo står fast, at

- molirentur Israelite, cuius defectionis metus fuit vanis-
simus, cum constet DEUM et Regna conferre et stabilire;
90 tandem etiam ob antecedentia peccata auferre.
3. Quod mutata in horrendam Idolatriam verâ DEI
Religione, Senatoribus ac Incolis Regni suos fuerit aper-
93 tissimae Impietatis. v: 27. 28.
4. Qvod duo fecerit et confiarit Idola, atque horum
unum in Dan, alterum in Bethel erigendum curaverit v: 29.
96 5. Quod Festa DEO displicentia seu èrrâ partu ávñpômow
instituerit; Sacerdotes illegitimos, neglecto justô vocandi
jure, ordinaverit; cultum Sacrificiorum, à quo totâ mente
99 DEUS abhorruit, celebrarit.

Thesis III.

- Ex hisce duabus vocibus Dan et Bethel amplissimum
102 se pandit latifundium differendi de Statu Regnorum
tum Politico, tum Ecclesiastico. Dan enim significat Do-
num judicii, et indigitatur sensu Mysticò seu Cabalistico
105 Aula Justitiae et Magnatum, in qua plerunque adoratur
Idolum Avaritiae Superbitiae, dolii mali, ambitionis, et Adju-
lationis.
108 Bethelsensu Thalmudico seu Rabimico nota Domum DEI
et insinuatur Ecclesia, que multis Hæresibus, Sacrilegiis,
Injuris gravata, et vel vano, vel tepido Religionis exercitio
111 onusta ingemiscit.

Thesis IV.

- Positis jam Fundamentis curtae et angustae hujus Dis-
114 putationis, consideranda veniunt Idola Jeroboami, eaque
vel Politica in Dan o: Domo Judicij Regis et Justitiae; vel
Ecclesiastica in Bethel o: in Ecclesiastico ac Domo DEI.

- Gud både overdrager og styrker riger; endelig også fratager dem på grund af forudgående synder.
3. At han, efter at Guds sande religion var ændret til afskyelig afguds-dyrkelse, har været talmand for den mest åbenbare ugodelighed over for rigets ældste og indbyggere, v. 27, 28.
 4. At han har forfærdiget og støbt to afguds billeder og har sørget for at rejse det ene i Dan, det andet i Bethel, v. 29.
 5. At han har givet fester, der mishager Gud, eller befalinger til menneskene, at han har indsat ulovlige præster under tilsidesættelse af den rette kædsret, at han har holdt offertjeneste, fra hvilken Gud giste tilbage af hele sit sind.

Thesis III.

Fra disse to stammer, Dan og Bethel, udbreder sig et såc vidst strakt jordegods, som må adskilles med hensyn til såvel rigernes politiske som gejstlige tilstand. Thi Dan betyder nemlig »Domstolens Hus«, og med mystisk eller kabbalistisk betydning antæbes retfærdighedens og stormændenes slot, i hvilket for det meste tilbedes afguds-billedet for haveesyge og overmod, ond list, tærgerrighed og smiger.

Bethel betegner efter talmudisk eller jødisk betydning »Guds Hus«, og den kirke fornærmes, som stønner tynger af mange kætterier, vanhelligelser, uretfærdigheder og bebyrdet med tom eller lunken religionsudøvelse.

Thesis IV.

Idet nu grundstenene for denne korte og sammentrængte disputats er lagt, kommer de af Jeroboams afguder, som bør tages i betragtning, og det er enten de politiske i Dan, ɔ: kongens og retfærdighedens domhus, eller de gejstlige i Bethel, ɔ: i det kirkelige og Guds hus.

117

Thesis V.

Deprehendimus autem nullum in universo Regno Jero-
boami Ordinem aut Statum ab hac Idolatria immunem
esse ac liberum, sed ut in Regno Babylonico omnes, maxi-
mi, medioximi, minimi Stataum Regis aureum adorarunt
Dan: 3; ita ad unum omnes in Regno Israëlitico Idola
Jerooboami cultu divinō honorarunt.

Thesis VI.

Recensebimus itaque Idola:

- 126 1. In Statu Politico seu Dan collocaza, quorum ingens
est Numerus ut Comites, Barones, Nobiles, Præfecti Juris
Summi, Consiliarii, Librorum Magistri, Recuperatores,
129 seu Commissarii, Archigrammatéis, Imperatores Bellici,
Capitanei, Magistri equitum, Tribuni militum, et alii,
quocunque demum nomine, gaudeant.
- 132 2. In Statu Ecclesiastico enumcrabimus Idola Pontificum
seu Episcorum, Rabbinorum seu Professorum, et denique
Lectorum.

135

Thesis VII.

Idola Jerooboami sunt vel Ecclesiastico-Politica, vel
Politico-Ecclesiastica. Politica autem sunt vel Civilia, vel
138 Bellica, vel OEconomia, quorum alia in Pace, alia in Bello,
alia negativè, alia positivè coluntur.

Thesis VIII.

- 141 Ut autem incipiamus ab Idolis Jerooboami Ecclesias-
tico-Politicis, venerantur Reges hæc Idola:
 1. Quando Civibus Ecclesiæ, quibus sacrum Jus vocandi
jure competit, per vim et tyrannidem, contra Verbum
DEI, et receptum Ecclesiæ morem eripiunt, additâ hac
- 144

Thesis V.

Men vi bemærker, at ingen rang eller stand i hele Jeroboams rige er fri og fritaget for denne afgudsdyrkelse, men alle – de største, mid-delstørste, mindste – tilbeder som i det babyloniske rige den gyldne statue af kongen, Daniels Bog III, således hædrer alle som én i det israelitiske rige Jeroboams afgudsbilleder med gudsdyrkelse.

Thesis VI.

Vi vil derfor opregne afgudsbillederne:

1. Dem, der er opstillet i den politiske stand eller Dan, hvoraf der er et unødig antal, såsom grever, baroner, adelige, højesteretsdommere, råder, bibliotekarer, dommere eller kommissærer, arkæskrivere, krigsøverster, hævedsmænd, rytterobcrster, officerer og andre, hvilket navn de end må fryde sig over.
2. I den gejstlige stand vil vi opregne superintendenternes eller bispernes, rabbinernes eller professorenes og endelig lektorernes afgudsbilleder.

Thesis VII.

Jeroboams afgudsbilleder er enten kirkeligt-politiske eller politisk-kirkelige. Men de politiske er enten borgerlige eller krigeriske eller økonomiske, hvoraf nogle dyrkes i fred, andre i krig, nogle negativt, andre positivt.

Thesis VIII.

Men for at begynde med Jeroboams kirkeligt-politiske afgudsbilleder, tilbeder kongerne følgende afgudsbilleder:

1. Når de med vold og tyranni mod Guds ord og kirkens anerkendte skik berøver kirkens borgere deres ret, hvem den hellige kaldsret ifølge retten tilkommer, med tilføjelse af denne skaldede und-

calva excusatione, quod Subjecti Jus suum in Reges sponte,
 147 transtulerint, cum tamen illud ipsum Ecclesie Jus per
 70v violentiam intolerandam ad se rapuerint Reges / par-
 150 rent, ut Ministrorum Regiorum marsupia aurō imple-
 rentur, partim ut Scorta Magnatum, Sacri Ministerii Can-
 didatis pro legitimis Conjugibus obtruderentur.
 2. Cum indocti, rudes atque incepti quidam Sciofi, per
 153 blanditias atque assensiones henevolentiam Magnatum
 colligentes ad Munera Episcopatuum lauiora, ad Profes-
 siones Academicas, aliasque Functiones Sacras sinc prævio
 156 Examini et doxæ exolluntur, dignioribus atque
 doctoribus per injuriam abjectis, spretis, et neglectis;
 Hinc illa Salomonis querela Ecclæ: X v: 5.6.7. Cui queso,
 159 ignota sunt palliata assensionis Popysmata Jasonis, qui
 ut Pontificatum obtineret, certam numerorum copiam
 Regi obrulit. 2. Maccab. 4.v: 7.
 162 3. Cum Prædia Ecclesiastica à multis retrò seculis, usi-
 bus sacris destinata, per Sacrilegium Ecclesiasticis diripi-
 untur, et in profanum ac secularem usum convertuntur.
 165 4. Cum Verbum DEI et Admonitiones Sacrae, obstruc-
 tis animis, auribus oscitante audiuntur, secretis Animi
 Idois: Dignitat, Eminentia, Fastui, Arrogantia, aliisque
 168 Animi qualitatibus patibilibus plus litatur, quam DEO.
 Et, si quando nævi ipsorum Magnatum paulò scribi repre-
 henduntur, tantum abest, à virtutis desinunt, ut momenti
 171 potius Pastori clandestinas struant insidias, quem quia
 palam trucidare verentur, more Tyrannorum Joasi et
 Amasis 2 Par; XXIV. v: 21 et Cap. XXV. v: 16. func-
 174 tione tamen Pastorali dejicere atque deturbare omnibus
 viribus tentant. Pater hoc luculentem ex damnosis istis (et
 si dixisset in justis, non multum à vero ablussem) Juris
 177 Supremi sententiis, quarum severitate et rigore haud pauci
 Ordinis Sacri homines, veri rectique amantes, ab honore et
 dignitate Ecclesiastica penitus perturbati, Parasitis et

- skyldning, at undersætterne af egen drift har overført deres ret til kongerne, da kongerne dog har tilrevet sig selv kirkens ret med utåelig vold dels for at fylde de kongelige ministres punge med guld, dels for at stormændenes skøder kunne påsødes der hellige embedes kandidater som lovformelige ægtefæller.
2. Når nogle ulærde, udannede og tåbelige halvstudererde røvere, der ved smiger og smigreter høster stormændenes velvilje, ophøjes til bispedømmernes fornemme embeder, til universitetets lærestole og andre hellige funktioner uden forudgående eksamen og prøvelse, idet de mere værdige og lærde med urette forkastes, forægtes og forsømmes – deraf Salomons klager i Prædikerens Bog X, vers 5. 6. 7. Han – nu beder jeg dig – kender ikke den Jasons pallickfædte tungesmækende smiger, som for at opnå bispecimbede tilbed kongen en bestemt kopi af listerne. 2. Makkabærbog IV, vers 7.
 3. Når kirkens gods, der for mange skler tilbage er henlagt til helligt brug, frarives de gejstlige ved kirkieran, og det anvendes til ukirkelig og verdsdig brug.
 4. Når Guds ord og de hellige påmindelser ligegyldigt høres med forstokkede sind og lukkede øren, når der ofres mere til sjælens hemmelige afguds billeder, d.v.s. værdighed, fortræflighed, stolthed, hovmod og andre af sjælens felsomme egenskaber, end til Gud. Og hvis pletherne på disse stormænd lidt senere dadles, er det så langt fra, at de afstår fra lasterne, men at de snarere opbygger hemmelige baghold mod den øjeblikkelige præst, som de, fordi de viger tilbage for åbenlyst at myrde ham, efter tyrannerne Joas' og Amalias skik, 2. Krønikernes Bog XXIV, vers 21 og XXV, vers 16, dog af alle kruftet forsøger at nedstyrt og nedrive fra præstegerningen. Dette fremgår klart og åbenbart af disse skadelige højesteretsdomme (og hvis jeg havde sagt uretfærdige, ville jeg ikke have afveget meget fra sandheden), ved hvis strenghed og hårdhed næppe få mænd fra den hellige stand, der elsker det sande og det rette, fuldstændigt er nedstyrtet fra kirkelig ære og værdighed, idet uretfærdige parasitter og snyltgæster hævder deres uretfærdige

180 Gnathonibus injustis causam suam injustam vel donō, vel dolō, tanquam specioso quōdam fūco obductam pro justa obtinentibus.

183 Thesis IX.

Succedunt Idola Jeroboami Politica, quae sunt vel Civilia, vel Bellica, vel Œconomica.

186 Illa respiciunt vel Domum Judicii, seu Summi Juris, vel domum Supplicationum, seu Grammatophylacium, vel Aerarium, aliasque publicas Regni Jeroboamitici Sedes, ut

189 Regni bona, Sylvas, Arces, Prædia, Reditus.

Ista concernunt Apparatum Bellicum, Exercitum, Disciplinam militarem, conflictum Acierum, Stipendum militum et alia.

192 Hæc attingunt Curiam Jeroboami, seu Statum domesticum privatuarum ædium.

195 Thesis X.

Coluntur autem Idola Civilia vel à Rege ipso, vel à Ministris Regiis. A Rege ipso, quando Rex Israëlis alienis videt oculis, alienis audit auribus, alienorum labiorum Oraculis respondit, alienis manibus regit atque administrat Regnum.

Hoccine est prudens factum aut incertum, nativos 198 Regni Proceros natalium splendore, verâque Nobilitate claros, avitâ fortitudine celebres, atque Insigniibus Nobilitatis Majorum illustres, tanquam περιφήλαι et Fungos ē

204 Curia excludere, altō superciliō contempnere, negligere, spernere? electis in horum locum atque ad supremum honoris fastigium evectis Exoticis quibusdam nugigerulis,

207 Venatoribus, Lippis, Calonibus, fricti ciceris et nucis emperoribus, Agyptis, Circumforaneis, Blateronibus, nugarum Sicularum venditoribus, Adulatorum, Mimorum, Mo-

sag, der er tilhyllet som retfærdig, enten ved gave eller list, så at
sige ved et blændende skin.

Thesis IX.

Her følger Jeroboams politiske afguds billeder, som enten er borgerlige eller krigeriske eller økonomiske.

De vedrører enten domhuset eller højesterets hus eller kancelliet eller arkiver eller skatkammeret og der jeroboamitiske riges andre oftentlige residenser som krongodset, skove, borge, jordegods, indtægter.

De angår krigsapparaten, hæren, den militære krigstugt, hærens kampevne, soldaternes sold og andet.

Dette vedrører Jeroboams hof eller privatkassens indre tilstand.

Thesis X.

Men de borgerlige afguds billeder dyrkes enten af kongen selv eller af kongens ministre. Af kongen selv, når Israels konge ser med fremmede øjne, hører med fremmede øren, svarer med fremmede lebets orakelvar, styrer og forvalter riget med fremmede hænder. Et dette en klog eller usikker handling at udelukke rigets indsættelse, de fornemste ved deres herkomsts strategians og berømte ved sand velbyrdighed, berømmelige ved deres forsædres tapperhed og navnkundige ved forfædrenes adelsmærker, fra hoffet som smuds og svampe, at ringeagte, forsomme og foragte dem i ophejret hovmod, når man i disses sted og til den højeste åres top udvælger og ophejrer nogle fremmede vindbøjler, lykkejægere, øjensvage, trosknægte, købere af ristet ært og nød, bedragere, omstrejfere, sladderhanke, sælgere af siciliske bagateller, fantastiske og fanatiske udskud og skygger af spystslikkere, komedianter, spottere og ruffere, ikke uden umådeligt

15*

- 210 morum, et Lenonum quisquiliis, Umbris phantasticis et
fanaticis, non sine ingenti Ecclesiae damno, Patriæ luctu,
Bonorum gemitu, et ipsius tandem Regis Israëlis extrema
213 perniciē et calamitate.

Thesis XI.

- Sunt vel alia Idola Stercora, meram vanitatem ac futili-
216 tatem spirantia, nimirum: Imprudentia, Juris Patriæ Ignor-
ranzia, Tedium jus dicendi, Indulgentia puniendi scele-
219 stos, nausea et Negligentia audiendi afflictorum Supplica-
tiones, Obedientia nimia exotica gnathonibus præstita.

Thesis XII.

- Idolis hisce temporaneis alligatum est aliud horrendum,
222 Tyrannidi proximè affine; Injuria dictum, cum Principes
Palponum incitamentis decepti, formam antiqui Regiminis
mutant, et convocationis Regni Ordines intra clausas portas
225 morte, gladio, bonorum Confiscatione, cogunt, adigunt, et
compellunt, ut Jure suo avito cedant, atque antiquis Nobili-
tatis privilegiis, immunitatibus, ac libertatibus abscedant
228 et renuntient. Quibus rebus efficitur, ut Proceres Regni,
demptā sibi per violentiam Libertate vetustā, Regi Israëlis,
interpositis etiam mille Juramentis, in posterum nec bene
231 velint, nec candidè et sincrè cupiant.

Thesis XIII.

- Colitur et aliud immane Injuriae Idolum, Immiscri-
234 cordia dictum (Plageric) Esai: III v. 5, cum usufructuarii
alicujus Prædii tot Tributa, Census, Vectigalia exigentibus
Præfectis solverint, ut bonis omnibus extuti, et ad mise-
237 randam fortunam adacti panem mendicando quærere co-
gantur, et quamvis Fundus sit devastatus, integra tamen
Tributa et vectigalia Jeroboami pendere tenetur ipse Fundi
240 Dominus sub poena executionis; Qua Tyrannide immanior

tab for kirken, sorg for fædrelandet, stønnen af de gode og onsider endelig ødelæggelse og undergang for selve Israels konge.

Thesis XI.

Der er også andre skidne afgudsbyllede, der ånder den rene tomhed og mådelighed, visselig: uklogskab, uvidenhed om fædrelandets ret, lede ved at øve ret, skånsomhed med at straffe forbrydere, kvalme og ligegyldighed ved at påhøre de ulykkeliges bønner, idet der er vist alt for megen lydighed mod fremmede snyltekæster.

Thesis XII.

Til disse timelige afgudsbyllede er knyttet noget andet rædsomt, særdeles nært beslagtet med tyranni, kaldet uret, når fyrsterne, bedraget af smigernes tilskyndelser, forandrer den gamle styreform og noder, driver og tvinger rigets sammenkaldte stænder inden for lukkede porte med død, sværd, beslaglæggelse af gods til at afstå deres nederude ret og afstå og give afkald på adelens gamle privilegier, immuniteter og friheder. Hervid bevirket man, at rigets stormænd, der gennem ham er blevet frataget gammel frihed med vold, hverken for eftertiden kan lide eller rent og oprigtigt ønsker godt for Israels konge, skønt der ligeledes er sat tusind eder i pant.

Thesis XIII.

Man dyrker også et andet umådeligt urettens afgudsbyllede, kaldet ubarmhjertighed (plageri), Esaja III, vers 5, når nyderne af et eller andet jordegods betaler så mange skatter, afgifter, ekstraskatter til de opkravende statholdere, at de bliver berøvet alt gods og påmodet en yndværdig skæbne og tvinges til at skaffe det daglige brød ved at tigge, og selv om jordegodset er lagt øde, skal selve grundstykkets herre dog betale alle skatter og ekstraskatter til Jeroboam under trussel om ekskutionsstraf. Man kan ikke udtenke andet mere umådeligt end dette

alia excogitari nequit. Nimis enim haec exactio et Pressura,
qua Nobiles et Ignobiles, Divites, si qui sunt, et Pauperes,
243 Pastores, et Sacrorum Munerum Antistites, omnes denique
Incolae Regni Israelicici sine discrimine vexantur, addita
ficta hac sive ratione, sive excusatione, quod omnium tutela
246 et defensio agatur, omnem in animis Subditorum amorem
in Regem Israëlis extinguit, everrit, extirpat; cum enim
metui malit, quam amari Rex Jeroboamus, injecto Subdi-
249 torum labii Souverainitatis capistro, ut ne contra Domini-
num Tyrannicum, neve contra illicitum ipsius imperandi,
modum vel hiscere, vel mutire audeant. Hinc fit, ut, quia
252 conscientiis dominari nequit Rex, Subditi pro Rege ac Da-
mo Regnatrice tepidas extremis fibris labiorum inherentes
non ex intimis cordium recessibus promanantes fundant
255 preces.

Thesis XIV.

Vidimus jam (non adoravimus) sed profligavimus Eliæ
71v 258 Spiritu muniti, Idola Jeroboamī civilia, quæ ab
ipso Rege coluntur. Reliquum nunc est, ut perlustremur
Idola Ministrorum Regionum, Consiliariorum intimorum,
261 Cancellariorum, Quæstorum Ærariorum, Publicæ pecuniae
Numeratorum, Summorum Commissariorum Imperato-
rum ac Ducum bellicorum, Secretariorum, Judicium Sum-
264 morum Provincialium pariter ac Castellanorum seu Birchiorum,
Consulum, Senatorum, Publicanorum, Scribarum,
Præfectorum, et quocunque tandem nomine insigniantur.

267 Thesis XV.

Comunni quoddam vinculō omnia haec Idola invicem
sunt copulara, catenâ nimis avaritiae, dolis mali, frau-
270 dulentiae, superbiae, ἀπογεωργίαι aliorum, vitiorum, quæ
damnantur Exod: XVIII. v: 21 et Psalm LXXXII. v. 3.
ubi Magistratus vocantur Dii, sed in detestanda jam dege-

tyranni. Thi denne alt for store opkrævning eller udpresning, hvormed velbyrdige, rige – hvis sådanne findes – og fattige, præster og de hellige embeders føresatte, kort sagt alle indbyggere i det israelitiske rige uden forskel plages, med tilføjelse af enten denne opdigtede fornuftsgrund eller undskyldning, at det drejer sig om alles beskyttelse og værn, udsletter, tilintetgør, udrydder al kærlighed til Israels konge i undersåternes sjæle; thi da kong Jeroboam hellere vil frygtes end elskes, idet souverænitetens grime bliver lagt over undersåternes leber, at de ikke enten skal vove at mulke eller kny mod den tyramiske herre eller dennes ulovlige måde at herske på. Heraf kommer det, at undersåtterne, eftersom kongen ikke kan herske over samvittigheden, udgyder funke bonner, der bliver hængende ved lebernes yderste fibre, for kongen og kongehuset, og som ikke velder frem fra hjerternes underste lønkanre.

Thesis XIV.

Vi har nu set (ikke tilbedt), men nedstyrket, bestyrket af Elias' ånd, Jeroboams borgerlige afguds billeder, som dyrkes af kongen selv. Der står nu tilbage, at vi noje betragter de kongelige ministres, nærmeste rådgiveres, kansellisternes, skatmestrenes, rentemestrenes, højkommisærernes, feltherrenes og hærførernes, sekretærernes, højesterets- og herredsdommernes og i lige måde slotsfogedernes eller birkefogedernes, borgmestrenes, rådmændenes, toldernes, skrivernes, statholdernes afgudsbilleder, med hvilket navn de end benævnes.

Thesis XV.

Alle disse afgudsbilleder er indbyrdes forbundet med et vist fælles blid, visselig ved havesyges, ond lists, svigagtigheds, overmod, smudsig vindesyges, andre lasters lønke, som fordømmes i 2. Mosebog XVIII, vers 21 og Salme LXXXII, vers 3, hvor øvrighederne kaldes guder, men nu er udartet til afskyelige afgudsbilleder, hvorom Salme CXV,

- 273 nerarunt Idola, de quibus Psalm: CXV. v: 5 Idolis hisce
Majorum gentium succidunt et alia minorum gentium,
videlicet: Ambitio pectore, ore, gestibus, vestibus decla-
rata abominatio pietatis, tanquam Rationi Status adverse;
adulteria; et alienarum uxorum contrectationes; concubi-
natus; pellicatus; libidines vagae; scortationes pro ludo et
joco habite; monopolia; ut et alienarum haerediatum in-
dulta Diplomate fraudulenter impetrata; rapinae; fraudes;
imposture; judicis et testimonis falsa, et si quis sint plura
282 millies milena millia. Hinc fit, ut Jura vendantur, Ecclesiae
venum exponantur (renitente etiam Rege, imo frusta mor-
tem minitante), munera civilia, bellica, sacra Auctioni et
285 Haste publicae subjiciantur. Venia datur corvis, vexat
censura columbas. Aurum venalia jura, templa, Sacerdotes.

Thesis XVI.

- 288 Pergimus ad Idola Bellica, eaque numerus ferè carentia,
ita ut iis duntaxat numerandas nos vix agnoscamus parcs.
Horresco referens nefandam Imperatorum bellicorum per-
fidiam, truculentam Ducum militarium, Chiliarcharum,
291 Praefectorum Imposturam, quippe qui alieni Regis pecu-
niis, et aurum exoticis corrupti, non sine perjurio et gravi
294 conscientiae damno exercitus integros hosti prodiderunt,
Castella ac castra fidei ac tutelæ sue commissa inimicis dedi-
cerunt, Regionem vel nativi Regis, vel quam justis ille repetit
297 armis, flammis, incendiis, deremptionibus, ac credibus longe
truculentius, quam ipsi hostes devastarunt et solo æquarunt;
opportunum tempus pugnandi neglexerunt, et negligenter
300 defluere siverunt; hosti claustris angustiarum inclusi clau-
bendi rimam et occasionem aperuerunt: clandestina sed

vers 5. Efter disse afgudsbilleder hos de store folk følger også andre hos mindre folk, nemlig ærgerighed i bytst, mund, klæder, erklæret afsky for fromhed, som modstander af statsfornuftens, ægteskabsbrud og befeling af andres hustruer, medhustruforhold, konkubineforhold, løse forbindelser, skørlevned, der anses for leg og spøg, monopolier, såvel som bevillinger på andres arv, der bedragerisk er opnået ved dokument, røverier, svig, bedragerier, falske domme og vidnesbyrd, og der skal så sandt være flere tusinde gange tusinder tusindfold. Heraf kommer det, at rettigheder sælges, kirker stilles til salg (selv om også kongen gør modstand, ja snarere forgaives truer med doden), borgerlige, militære, kirkeelige embeder underkastes offentlig auktion og bortsalg. Man giver ravnem tilgivelse, den plager duerne med censur. Rettigheder, kirker og præster er til fals for Gud.

Thesis XVI.

Vi går videre til krigens afgudsbilleder, og de savner næsten tal, således at vi næppe kan erkende os jævnbyrdige til blot at opregne dem. Jeg gyser, når jeg beretter om den afskyelige uredelighed hos krigens feitherrer, hærførernes, obersternes, statholdernes grove bedrageri, som jo - bestukket af en fremmed konges penge og fremmed guld - ikke uden mened og alvorlig samvittrighedsval har forrådt hele hære til fjenden, overgivet fjenden de forsvarsninger og borge, der var overladt til deres troskab og beskyttelse; de har langt grummere end selve fjenderne hærget og jævnet den egen med jorden, som enten tilhører landets konge, eller som han har genvundet med retsfærdige våben, med bål, tildspásættelser, udplyndringer og drab; de har forsømt det gunstige tidspunkt for kamp og forsonmeligt tilladt det at glide bort; de har åbnet en revne og adgang for fjenden til at slippe bort, da de var indeslutter bag snævringerne spærringer. De har haft hem-

nefaria literarum commercia ultrò citroque cum hoste
 303 habuerunt: Regiones occuparunt, non hostes, sed boves
 et opes abstulerunt: in stataria pugna seu conflictu militari
 agminum cornua ita confuderunt, ut sinistrum cornu cum
 306 sinistra fortuna et infelici Marte conflictari coactum sit:
 hosti insulam clam invadendi copiam fecerunt, Ducibus
 interim de Supremitate Domini rixantibus, donec super-
 309 veniens aliquis Philippus non sine ingenti strage item
 dirincret, et cum sanguine deponeret, Consiliarii militares
 prava ac perversa suggesterunt Consilia, ut vel protrahere-
 312 tur militandi tempus, vel divideretur Exercitus, parte
 aliqua in medium hostium agmen immis̄a et interneccioni
 data, vel ut civitas plusquam munitissima infelici oppug-
 315 natione (ponte fracto) attentaretur, vel denique Emporium
 aliquod Christiani alicuius Regi justo commicatu ac refru-
 mentaria non instrueretur. In quibus omnibus et ejus furfuriis
 318 sexcentis aliis imprudentissimarum mentium consiliis fri-
 gidis ac ineptis, Sapientissimi (ut haberit volunt.) Delibera-
 tores Bellici à mascula rusticorum plebe, bellum vel per-
 321 transennam illustrante, cum risu exploduntur, exsibilantur,
 et aeternis diris devoventur. Obscurum præterea nemini
 est cadem Idola bellica ab insidiis Regi, totique Patriæ
 324 struendis non abstinuisse, quin potius universum flagito-
 rum genus in bello exercuisse, impunitate tamen à plus
 quam indulgentissimo Rœge adhibitā. Sed quosnam, queso,
 327 fructus sperabimus alios ex proditoribus hisce nefariis,
 impune, quicquid volunt, committentibus, quam Pacem
 permitiosam, luctuosam, foedam, et foedatam, Patriam
 330 insuper laceratam, et in suis, si non cineribus, certè sus-
 piriis anhelantem, vagientem, et in extremo agone consti-
 tutam, ut mirer, vel Justitiam ipsam de Coelo non demittere
 333 ignem in sclestos istos Prodidores, et perniciosos Patriæ
 insidiatores, qui tot malorum et infortuniorum fabri et Auc-
 tores existunt, vel Terram faucibus aperitis flagitosos

melige, men skændige brevvekslinger frem og tilbage mod fjenden. De har crobret egne, de har ikke bortført fjender, men okser og forråd; under stillestående kamp eller det militære sammenstød har de forvirret hærenes floj, således at venstre floj blev tvunget til at kæmpe med en ulykkelig skebde og uheldig krigslykke. De har skaffet fjenden lejlighed til hemmeligt at trænge ud på øen, medens ansørerne i mellemtiden stredes om overkommandoen, indtil en eller anden overraskende Filip ikke uden et unådeligt nederlag bilagde striden og bragte den til ophør med blod. De militære rådgivere har udtænkt dårlige og ødeleggende planer om, at enten skulle tidspunktet for kamp trækkes ud eller hæren deles, idet en del blev sendt ind midt i fjendernes slagorden og prægivet nedhugning, eller at en såre velbefastet stad skulle angribes med et ulykkeligt angreb (broen blev afbrudt), eller endelig at en eller anden markedsplads under en eller anden kristen konge ikke skulle forsynes med rimelig proviant og korn. Med hensyn til alt dette og denne slyngels 600 andre kolde og tåbelige planer tillørende de mest uklogte sind udspibes, udløs de alvise (som de gerne vil regnes) krigsrådgivere med klapsalver af en mand af bondestanden, der forklarer krigen eller snaren, og ofres til evige forbandelser. Desuden er det ikke dunkelt for nogen, at samme krigsafguds billeder ikke har afholdt sig fra at anstife baghold mod kongen og hele fædrelandet, nej, tværtimod snarere har udøvet alle slags skændsler i krigen, og dog lod den mere end såre langmodige konge dem forblive ustraffet. Men – beder jeg – kan vi have på nogen andre frugter fra disse skændige forrædere, der ustraffet begår, hvad hvad de vil, end ødeleggende, sorgelig, hæslig og besudlet fred, desuden et sonderrevet fædreland, som – til visse – stømmer under sine suk, om ikke sin ask, skriger og er stedt i den yderste pine, så at jeg undrer mig over, at enten ikke selve retfærdigheden sender ild fra himmelen mod disse forbryderiske forrædere og fædrelandets ødeleggende banditter, som har smidet og været ophav til så mange onder og ulykker, eller ikke jorden med åbne svælge nedstyrter og optager disse skændige bedragere i sig. Men der er en fornuftig forklaring på rede hånd på, hvorfor hverken himmelen eller jorden tager hævn over dem, eftersom nemlig kandidaterne fra un-

336 istos Impostores non deglutire et absorbere. Sed in promptu ratio est, cur nec Cœlum, nec Terra de iis vindictam sumant, quia scilicet nec in Cœlo nec in Terra locum obtinere merentur Stygis et Inferni Candidati. Manet interim verum vicinorum nostrorum Danorum Proverbium:

Mand Henger op de Tiufve smaa,
342 Med Fred lär mand de store gaa.

Thesis XVII.

Exstat et aliud Idolum plus quam execrandum per publicam omnium querelam famosissimum, nūnia scilicet Jeroboami Indulgentia in plectendis Principibus ac Ducibus bellicis prodictionis aperte convictis, nulla vel disciplina militaris, vel pericitantis Patriæ habitâ ratione. Milites gregarii ob delictum aliquod leviculum, vel eriam ob efflagitatum stipendum (quod primipili et Centuriones furtivis manibus ad sc̄rapucrunt) suspendio et morte multantur, Duces maximi et medioxumi, qui integras turmas exercituum internecioni dedunt, qui prodiciones nefarias mille mortibus dignas committunt, ob affinitatem, assentatorum, eorundemque apud Regem Jeroboamum interpositas precum fallacias prouantiantur [innocui], integri vitæ scelerisque puri, levi fortè multat onusti.

Thesis XVIII.

Hac ratione proditur Patriæ Prodito à Proditorum affinibus (post longas Collegiorum deliberationes, Jeroboamo exorato, et blanditiis assentantium irretito) fuso occulitur, excusatur, extenuatur, et tandem plenissime condonatur, leviculâ quadam Proditori irrogatâ poenâ, quod scilicet intra pomocria Prædii sui sese in posterum debeat contimere, nec ad Aulam Jeroboami, nisi vocatus, accedere. Egregiam certè poenam! qua perditissimo Proditori ansa

derverdenen og helvede hverken fortjener en plads i himmelen eller på jorden. Imidlertid forbliver vore danske naboers ordsprog sandt:

Man hænger op de tyve små,
Med fred lader man de store gå.

Thesis XVII.

Der er også et andet afgudsblænde, som bør forbandes mere, såre berømt ved alles offentlige klage, nemlig Jeroboams alt for stort eftergivenhed over for strafværdige fyrster og hærførere, der er overbeviste om åbent forræderi, idet der enten ikke findes nogen form for krigstugt eller fare for fædrelandet. De menige soldater straffes med hængning og død for en eller anden ubetydelig forseelse eller også for krav om sold (fordi sergenter og underofficerer har stjålet den med tyvehænder). De største og mellemstørste hærførere, som overgiver hele afdelinger af hærene til nedhugning, som begår skændige forræderier, værdige til tusind dødsdomme, erklares på grund af smigrenes nære forbindelse og deres benners bedrageriske mellemkomst for uskyldige, renlivede, skyldfri, muligvis bebyrdet med en ubetydlig plæ.

Thesis XVIII.

På denne måde proklameres, skjules med forstillelse, undskyldes, afsvækkes og eftergives omsider fuldstændigt forræderiet mod fædrelandet af forrædernes svogre (efter lange overvejelser i kollegierne, efter at Jeroboam er anråbt og indfanget af smigrenes smiger), når en forræder bliver ikkendt en let straf, nemlig at han for eftertid skal opholde sig inden for sit gods' grænser og ikke begive sig til Jeroboams hof, undtagen når han bliver tiltalt. Til visse en udmaerket straf! Hvilken anledning gives der for en såre ryggeslos forræder

datur mero ventrique indulgendi, atque insidiosissimum
 corpus per omnigenas delicias vel luxus ad mortem usque
 conficiendi. Interim calamitosissima et luctuosissima Patria
 à latronibus hisce foedissimis, fratribus Societatis Incen-
 diariæ la Brosse miserrime laceratur, infamatur, exsugitur,
 spoliatur, encervatur, evacuatur. Attendite Coeli, vindicate,
 plectrite, punite perjurios hosce Prodiiores, clandestinos per-
 duelles, amaras Patriæ Radices extirpate! Audite, quæso
 Superi, Pietatem ingemiscantem; lugete proscriptam in exter-
 num exsilium Justitiam; dolete / extorrem Prudentiam,
 lamentamini Candorem evanidum, et acerbis deflete lacry-
 mis Bonorum Expilationem, totius denique agonizantis
 Patriæ (licet tacitè subrepentem) Eversionem. Poenitet
 certè, pudet, piget, tristet, Infernalibus hisce Furis et ab
 Orco ipso provocatis Idolis ad Clavum et Gubernaculum
 Regni Jeroboami scđentibus amplius genua flectere, iisque
 vel enumerandis vel taxandis diutius immorari! Quid?
 Audio hic Idolum Avaritiæ et Δωροφαγίας rem et causam
 suam hoc modò tutandam suscipere, quod Adoratores
 hujus Idoli prætendant se prop̄ Stipendiis privatos,
 minusque exactionibus et impositis Tributis coactos, ut
 munera Sacra, Civilia, Bellica sollicitantibus vendant. Sed
 nos hanc Controversiam non faciemus nostram, rem pro-
 inde in medio relinquimus dicto Paulinò moniti: Non
 facienda sunt mala, ut eveniant bona. Rom: III. v: 8.

Thesis XIX.

393 Pedem jam promovemus ad Idola Jeroboami OEcono-
 mica seu Domestica, que varia sunt, sed præcipue Violatio
 foederis Conjugalis, adulterii et vagis libidinibus corporis
 et animi Contaminatio, qua DEUS ad implacabilen iram
 excitatur, Rex Ipse Jeroboamus semet ac universam Do-
 minum Regnaticem infanda labe infecit, Patriam extremo
 discrimini exposuit, hostibus superrandis hand quaquam,

til at hengive sig til druk og frådseri og svække sit såre rænkefulde legeme med alle slags lækkerier og luksus indtil døden. I mellemtíden sæderrives, bringes i vanry, udsuges, plyndres, svækkes, udarmmes det såre ulykkelige og hjemsnogte fædreland af disse højst hæslige røvere, bredre af brandstifterselskabet de la Brosse på den mest yndelige måde. Giv agt, o himmel, hævn, straf, gengæld disse trolæse fornædere, hemmelige fjender, udryd fædrelandets bitte redder! Hør, beder jeg, I himmelske guder, den sukkende fromhed, sorg over refærdigheden, der er fordom til evig landflygtighed, føl smerte over den landflygtige klogskab, sorg over den svindende oprigtighed, og begræd med bitte tårer de godes udplyndring og endelig ødelæggelsen af hele det kæmpende fædreland (omend tavst smigrende). Til visse ærger jeg mig, skammer mig, viser fortrydelse og væmmelse ved yderligere at bøje knæ for disse helvedes plageänder og afgudsbilleder, fremlokket fra selve underverdenen, som sidder ved Jeroboams riges tor og styrpind, og i lang tid dvæle ved enten at opregne eller vurdere dem! Hvad? Jeg hører her, at afgudsbilledet for havesyge og lyst til gaver på denne måde påtager sig at beskytte forholdet og sin sag, fordi tilbederne af dette afgudsbillede foregiver, at de er berøvet eget underhold og tvunget til alt for store krav og pålagte skatter til at sælge gejstlige, borgcrlige, militære embeder til dem, der byder. Men vi vil ikke afgøre denne vor trætte, vi lader derfor vor sag uafgjort, påmindet af det paulinske ord: Man skal ikke gøre ondt, for at der kan komme godt deraf. Romerbrevet III, vers 8.

Thesis XIX.

Nu flytter vi vor fod til Jeroboams økonomiske eller hjemlige afgudsbilleder, som er forskelligartede, men især krænkelse af øgteksabsbåndet, besmittelse af legeme og sjæl med hor og løse forbindelser, hvor ved Gud ægges til uforsonlig vrede. Kong Jeroboam selv har fordervet sig og hele kongehuset med en afskyelig plet, udsat fædrelandet for den yderste fare, da han næppe er på højde med eller i stand til at overvinde fjenderne, efterson hæren naturligvis på grund af den art

- par aut sufficiens, Exercitu nimirum ob id genus flagida,
diris quasi devotō. Hinc sit, ut multarum Litaniarum et
402 Supplicationum publicarum promulgationes juxta Literam (non Spiritum) severius injuncta DEO minimè placeant, quippe qui cultu delectatur mundo, et immaculato:
405 Jacob: i. v: 27. non tamen ē Templo in Lupanar se subducere Principe dignum censemur. Exemplum gravissimi in Principem adulterum supplicii exstat Num. XXV. v: 8.
408 14.

Thesis XX.

- Pergimus denique ad Idola Jeroboami in Bethel collocata,
411 hoc est Ecclesiastica, quæ Ecclesiam DEI valdè infestant. Sunt autem haec Idola: Pontifices et Rabbini Iudeorum, quorum quam plurimi sunt tepidi; nonnulli avari et δορυφόροι
414 non DEO ministrantes, Ministrisque Regiis non secus ac Parasiti et Palponces dolosi, qui caudam vulpinam ad cuiusvis non modo sensum sed etiam vultum et nutum vibrare
417 norunt. Duplicitia autem heic ostendimus Idola, Vocationis, et Administrationis. Papæ, Pontifices Israelis, seposita Ecclesiistarum cura et custodiâ, quæ potissima ipsorum officii pars
420 est, in novam nobilitatis formam ac metamorphosin mutati, alienis, ut Cornix Aësopi, gloriantur plumis, Magistratus Titulam sibi falsò arrogantes contra monitum
423 CHRISTI Luc: XXII. v: 25. 26. quasi non idem esset Jure Divino Presbyter et Episcopus. Unde queso Diversitas Graduum [existit] Ordine Ecclesiastico? Audi Hieronymum in Cap: I ad Tit: Antequam, inquit, Diaboli instincu, dissidia, in Religione, fierent, communis Presbyterorum consilio Ecclesiae gubernabantur; postquam verò
426 unusquisque eos, quos baptizaverat, suos spectabat esse, non CHRISTI; in toto orbe decretum est, ut unus ex Presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem
429 omnis Ecclesie cura pertinebat, ut Schismatum semina
432

skændsler så at sige er hengiven til forbannelsr. Heraf kommer det, at bekendtgørsler om mange offentlige litanier og bønner, der strengt er pålagt efter bogstaven (ikke efter ånden!) på ingen måde behager Gud, da han jo glæder sig over en ren og uplettet tjeneste, Jakobs Brev 1, vers 27. Det anses dog ikke for fyrsten værdigt at liste sig bort fra kirken til bordellet. Et eksempel på alvorlig straf mod en usædlig fyrste er 4. Mosebog XXV, vers 8. 14.

Thesis XX.

Vi fortsætter endelig til Jeroboams afguds billeder, anbragt i Bethel, d.v.s. de kirkelige, som meget truer Guds kirke. Men der er følgende afguds billeder: Bisper og jødernes rabbinere, hvoraf de fleste er lunkne, nogle havesyge og griske efter foræringer, og som ikke tjener Gud og ikke de kongelige ministre anderledes end snyltekæster og rankefulde smigrere, som forstår at logre med rævehalen ikke blot efter enhvers tanke, men også efter mine og nik. Men her påviser vi dobbelte afguds billeder, kaldets og forvaltningens. Paverne, Israels biskopper, er under tilsidesættelse af omsorgen for og vørnen af kirkerne, som er den betydeligste del af deres embede, blevet forandret til den nye fornemheds form og skikkelse og praler med fremmede fjer som Åsops krage, idet de i modstrid med Kristi påmindelse – Lukas XXII, vers 25. 26 – fejlagtigt tilegner sig øvrigheds titel, som om ikke præst og biskop var den samme over for Guds ret. Hvorfra – beder jeg – kommer de forskellige grader i den gejstlige stand? Hør Hieronymus i kap. I vedrørende emnet: Forend, siger han, der ved djævelens indgivelse kom stridigheder i religionen, styredes kirkerne af præsternes fælles råd; men efter at enhver anså dem, som han havde dobt, for at være sine egne, ikke Kristi, blev det bestemt på hele jorden, at én udvalgt blandt præsterne skulle sættes over de øvrige, til hvem enhver omsorg for kirken hørte, for at adsplitelserne såd kunne fjernes. Altå mere ifølge tradition end i kraft af en bestemmelse af den sande Herre er biskopperne de største blandt præsterne. Såvidt Hieronymus. Hvad

- tollercentur. Consuetudine ergo magis, quam Dominicae
veritatis dispositione Præbyteris majores sunt Episcopi.
- 435 Hæc Hyeronus. Quid hic concluditur aliud quam Episcopum non ad Principatum et Dominium esse vocatum,
sed ad servitatem Ecclesie, ut loquitur Origines Homil:
438 7. Esai. Sed Pontifices nostri, jam nobiles, spuriæ κενοθεῖας,
flatu et fastu fascinati, κατωνέ[ι]ενονα τῶν πλήρων, I. Petr:
[IV]. v: 3. Verè non nemo: Superbus Theologus est Soboles
- 441 Antichristi, item Omnis superbus Theologus est Hære-
ticus, si non de facto, tamen de jure. Episcopi nostri misere-
ros Pastores sibi subjectos, qui nec splendide consanqui-
444 nitatis, nec amplissimæ affinitatis vinculo cuiquam sunt
adstricti, justo Gravius affligunt, exbauriunt, atque præter
jus et æquum, impositis Tributis evacuant, pessundant,
447 saltē ut Jeroboamo et ejus Ministris adulentur, et pro-
pria impleant marsupia. Queritur inter Doctores Eccle-
siasticos, quidnam cause fuerit, Notitia tam familiaris inter
450 Pontificem Caipham et Johannem Evangelistam? Hic enim
in Aulam Pontificis intromissus est Petro ante ostium
præstolante? Nonnulli hanc causam afferunt, quod Jo-
453 hannes à Patre saepius ad Caipham cum piscibus missus ci-
postmodum innotuerit, et dilectus fuerit. Hinc Poeta
Salmonensis:
- 456 Ipse licet venias Musis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis, Homere, foras.
- Φλαγγόλας flammis incensi Pontifices nostri, pusiones
459 quosdam et persollas, ignorantiae fratres, literis commenda-
titiis ita armant, ut jurares eos omnem Sapientiæ penum de-
glurisse, ac literarum cognitione aequæ plenos esse ac vaccam,
- 462 nucibus myristicis, cum tamen ἀμαθεῖς et ἀστήρ[ι]ακοι
isti, Ludimagistrorum ferulae viri subducti functiones
Pastorales audacter ambire, et Pontificium συστατικῶς
465 nisi tandem obtinere, haud erubescant. Conf.: 2 Cor: III.

sluttes heraf andet end, at biskoppen ikke er kaldet til lederskab og herredømme, men til tjeneste i kirken, således som Origines siger i Homilierne 7. Essias. Men vore biskopper, nu velhyrdige, uegte, fulde af forfængelig ærgerighed, forhksede af opblæsthed og hovmod, be hersker gejstligheden, 1. Peters Brev IV, vers 3. En overmodig teolog er Antikristus afkom, fremdeles et enhver overmodig teolog en kætter, om ikke faktisk, så dog efter retten. Vore biskopper hjemseger de ulykke lige prester, der er underkastet dem, og som hverken er knyttet til nogen ved et prægtigt slægtskabs eller såre anseligt svigerskabs bånd, alvorligere end retfærdigt, udplyndrer og udsuger og ødelagger dem hinsides rot og billighed med pålagte skatter, i det mindste for at de kan krybe for Jeroboam og hans ministre og fyldt deres egne punge. Blandt gejstlige doktorer spørger man om, hvad grunden mon kan være til så nært et bekendtskab mellem biskoppen Kaifas og evangeli sten Johannes? Thi blev denne indført i biskoppens gård, mens Peder ventede foran porten? Nogt fremfører denne grund, at Johannes, der oftere blev sendt til Kaifas med fisk af sin fader, senere er blevet be kendt med ham og er blevet ham kær. Heraf den salmonensiske digter:

Skønt Du selv, Homer, skal komme, ledsgaget af muserne
Hvis du intet bringer hid, skal du gå ud, Homer.

Optændte af havesygens flammer, bevæbner vore biskopper nogle knægte og karrikaturer, uvidenhedens brødre, med anbefalingsbreve, således at man ville sværga på, at de havde nedsvælget al visdoms for rád og var lige så fulde af boglig vidcn som en ko af tamarisknødder, når dog visse uvidende, der næppe er underlagt skolelærernes ferler, næppe redmer ved dumdristigt at stræbe efter præstegerningen og om sider kun opnå det biskoppelige, jf. 2. Cor. III, vers 1, 2. Peters Brev,

14*

v: 1., 2. Pet: 3. v: 16. Grandia hinc redundant ad Pontifices pecuniarum aucupia, et numeros blandientium Amicorum
 468 plaustra. Quid dicam de Corvis istis Papalibus, Familis nimurum Pontificum, qui ubique largò et effuso si non dotentur præmio, neminem vel ad alloquium ipsorum Pontificum volunt admittere, vel quemlibet etiam innocuum Pastorem frigidis et morosis petulantissimæ lingue cavilationibus apud Dominum ita deferunt, ut ad 471 Pontificem intromissus non nisi maledictis, convitis, et minis durissimis excipiatur, contra monitum Apostoli 2 Tim: 2. v. 24. Conf: Tit: v: 7. Sic vido astutam servant 474 sub pectore vulpem Vulpeculae istæ vaferimæ, artificium prædis et rapinis inhiandi ab annosis vulpibus edoctæ. Cum Pontifex Caiphas et reliqui Capituli pedarri CHRIS- 477 480 TUM capitis damnarent, accessit protinus Famulus Pontificis scelerissimus, qui CHRISTO innocentii colaphum infixit, satis durum ratus, se hac assentatiuncula gratiam Domini aucupaturum. Verè Syracides Cap: X. v: 2. Secun- 483 dum Judicem populi, sic et ministri ejus Conf: Prov: XXIX v: 12. Vestigia Superbiae, Ambitionis, Arrogantie, et Fraudulentiae undique apparent tum in Episcopis ipsis, tum in Familis Episcoporum, sive spectes verba, sive victimæ et amictum: pomposos et speciosos, quibus non 486 satis honorari possunt, titulos, omnia supercilioso animi fastu plena, adeò ut in typos seculares, typosque Philautie vanissimos mutati Pastores gregis Dominici non aliter 492 habecant ac ~~agricultorū~~ et ~~agricultura~~ Commodis Ecclesiae et Visitationibus anniversariis non invigilant, sed veluti Agricole larvas et terriculanenta in frugibus et agris ad 495 abigendas aves cringunt et exponunt, ita hi Pastorum Strigiles ac Ministrorum flagella, ceu Clerico-Mastiges Ecclesiarum ac Ministrorum terriculamenta venditant et 498 turgidi pronuntiant. Sed detrahite Vulpeculae pelleam ovinam, ut interius latitans Lupus in lucem protractus

III, vers 16. Herfra flyder der stort pengeudbytte til biskopperne og talrige løs af smigrende venner. Hvad skal jeg sige om disse pavelige ravne, naturligvis biskoppernes svende, som overalt, hvis de ikke forsynes med en rigelig og ødsel belønning, ikke vil indlade nogen enten til samtale med disse biskopper eller overgiver en hvilken som helst uskyldig præst til kold og lundeful spot i det mest vovede sprog hos herren, således at han, når han bliver indladt hos biskoppen, kun modtages med forbodelser, spot og de hårdeste trusler i modstrid med apostolens påmindelse, 2. Brev til Timotheus II, vers 24, jf. Paulus' Brev til Titus I, vers 7. Således bevarer disse såre fiftige råve en klog råv i det skimede bryst, opdragede af de bedagede råve til kunsten at hige efter bytte og rov. Da ypperstepræsten Kaifas og de øvrige yngre i kapitlet domfældte Kristus på livet, kom bispens mest forbryderiske tjener dernæst, som tildelte den uskyldige Kristus et nævnelag, tilstrækkelig hårdt, idet han mente, at han ved dette lille smigreri ville trække sig herrens nåde. Med rette Syracides kap. X, vers 2. Som folkets dommer, således også hans tjener, jf. Ordsprogene XXIX, vers 12. Spor af overmod, ærgerrighed, hovmod og svigagtighed viser sig overalt såvel hos disse bisper som hos bispernes tjener, hvad enten man ser på ord eller levemåde og klædedragt; pragtsulde og smukke titler, hvormed de ikke kan åres nok, alt fuldt af en sjælens alvorlige hovmod i den grad, at hyrderne for Herrens hjord, der er forandret til verdselige figurer og Philautias mest tomme typer, ikke forholder sig anderledes end skarn og smuds. De drager ikke omsorg for kirkens tarr og de årlige visitatser, men rejser og opstiller ligesom landmændene masker og skrämsler i kornet og på markerne for at forjage fuglene, således tilbyder disse præsterne strigler og tjenernes piske eller klerikale sveber sig som kirkerne og tjenernes skrämsler og forkynner det med svulst. Men træk nu færeskindet af raven, at den ulv, der skjuler sig der indenfor, kan blive trukket frem i lyset og træde frem. Hvad gør – beder jeg – disse pavelige tilsynsførende – nu hejbyrdige – døt være sagt i en god stund? Hvad tanker de på? Hvad poserer de på til Guds øre og kirken's forde? Mon de holder hyppige forsamlinger? Kun begravelsesforsamlinger, når en sum penge er talt op. Mon de ud-

prodeat. Quid, queso, agunt, Papales isti Inspectores,
 501 prafiscine jam nobiles? quid meditantur? quid moluntur
 ad DEI Gloriam et Ecclesie commodum? Annon Con-
 ciones habent crebras? non nisi funerales, numerata argenti
 504 Summa. An libros edunt? non libros, sed liberos Parentum
 simias, ut ne ovum ovo similius. An Sacra Biblia doctis Com-
 mentariis exponunt? neutiquam, sed studio γρυπωνοι[ι]ως
 507 intenti Politicam et Practicam Chemiam assidu volvunt.
 73v Jeroboamo et ejus Ministris praetera inseruiunt, seu
 durissimi Tributorum Sacrorum, Exactores: Ventri ac
 510 somno dediti insignes Cutinam Hydropicos coaccervant
 ventres κακὰ θηρία γ[α]πτ[έ]ρες ἀγγαὶ Α Chiragra tamen
 immunes, porrige modo uxori Ducatos mille, et persen-
 513 tisccs satis rapaces eam gestare manus. Sed tempus est, ut
 Idolis istis munitum remittamus. etc:

Thesis XXI.

516 Post Examen Pontificum examinemus jam Rabbinos in
 Regno Jeroboamo, : Praefectos Synagogae magne, dictos
 aliter Sandhedrin, Gymnosophas, Druidas, Professores,
 519 qui ante laudatis Pontificibus in omni vitiiorum colluvie
 ex amussim ὑμένηρον existunt. Quibus, obsecro studiis
 occupati tenentur hi boni viri? Respondeo ἀποκαταλύτεος:
 522 Annas Disputationes nunquam habent, quippe quas
 aeterno Ostracismo multarunt, et ceu venenum præsen-
 tancum ad extremas Indix oras proscriptiunt: Publicas
 525 frequenter negligunt Praelectiones: Nulla aperiunt Collegia:
 Collegia: Juventuti Studiosæ nec consiliis, nec auxiliis,
 nec ulla ope succurrunt, sed vice versa miseros Cives hor-
 528 renderum Legum Idolis gestandis aggravant, Ambitionis,
 Avaritiae, ac Arrogantiae tumore et fastu omnes etiam pro-
 fanissimos Politicos longis post se relinquunt parasangis, ut
 531 verear, nec illa rumpantur tumidis Aularum simiis. Non
 in libris (uno tamen vel altero saniore excepto, ut Rabbi

giver bøger? Ikke bøger, men børn, efterligninger af forældrene, for at ægget ikke skal være mere lig ægget. Men de fremstiller den hellige Bibel med lærdé kommentarer? Ingenlunde, men de er optaget af iværken efter at lave guld og overvejer vedvarende politik og praktisk kemi. Desuden er de Jeroboam og hans ministre til tjeneste eller meget hårde opkraevere af de kirkelige skatter. Da de er hengivne til mad og sovn, opbygger de fortræffelige maver (gid de var vattersotige), slætte vilddyr, doyne maver. De er dog fri for gigt, ræk blot hustruen 1000 dukater, og du vil føle, at tilstrækkelig begærlige hænder griber dem. Men det er tid, at vi siger os løs fra disse afgudsbilleder o.s.v.

Thesis XXI.

Lad os nu efter undersøgelsen af biskopperne undersøge rabbinerne i Jeroboams rige, forstanderne for den store synagoge, også kaldet Sandhedrin, brahminerne, druiderne, professorerne, som på stribe er enige med de foran lovpiste biskopper i hele det kaos af laster. Jeg beder jer, af hvilke studier er disse gode mænd optaget? Jeg svarer uden persons anseelse. De holder aldrig årlige disputatser, som de jo har straffet med evig ostrakisme og ligesom hurtigvirkende gift har landsforvist til Indiens fjerneste kyster. De forsømmer hyppigt de offentlige forelesninger. De åbner ingen kollegier. De kommer ikke den studerende ungdom til hjælp hverken med råd eller dåd eller nogen indflydelse, men plager omvendt de ulykkelige borgere med skrakkelige loves afgudsbilleder, som skal tilbedes. De lader ligeledes alle de mest verdslige politikere bag sig med lange parasanger, hvad angår ængerrigheds og havesyges og hovmods opblæsthed og stolthed, så at jeg frygter, at maverne sprænges på disse opblæste hofaber. Efter biskoppernes skik anstrenger de sig ikke med at gøre bøger, men børn (dog undtaget en eller anden mere fornødig som Rabbi Juda Hakadosch

534 Judah Hakadosch, et Rabbi Levi Ben Gerson) sed in liberis
conficiendis more Pontificum desudant, ad quod naturae
opus si vel propriæ vires non sufficerint, vel Radix Satyr-
ionis perditas restaurare non voluerit, certè tamen non
537 defuturi sunt Collegæ, Parastatae, σύνεργοι, Coadjutores
et symmistaæ in Cathedra domestica clandestinas suppetias
allaturi.

540 Thesis XXII.
Sed do Instantiam: Nonne Rabbini Studiosos in Consi-
storio judicant, multant, increpant, carceri mancipant?
543 Nonne Attestationes rudioribus vendunt, ac Dimissiones
habent venales? Nonne Civis gladio (quòd tamen agonizan-
tem patriam defendere satagerunt) satis fastuose exuunt?
546 Nonne ob πολυπορφύρην vacuis relictis Rostris Acade-
micas in Comitia et Politica Idola avolant? Nonne cibo
putrido et corrupto miserorum Civium ventriculos in
549 Communitate (ut vocant) effariendos curant, aurð OEco-
nomi ipsi corrupti? Hinc cum variis morborum generibus
conflictari coguntur miseri Studiosi: Nonne Titulos Aca-
demicos deponere gestiunt, et adscitios quosdam alios
552 Politicam dignitatem olentes cligere amant? Resp: Concedo
totum Argumentum! Tuum autem est, Lector, Jugere,
555 Prophetas in mulos esse conversos, Angelos lucis per Sty-
giam Metamorphosis in larvatas Sathanæ formas non tam
esse transformatos, quam transsubstantiatos. Monitos
558 itaque velim omnes ac singulos, ut ad meliorem frugem
redacti prius resipiscant, quam illuxerit extremus mundi
flamnis exurendi.

561 FINIS.

og Rabbi Levi Ben Gerson), til hvilket naturligt arbejde de, hvis enten egne kræfter ikke slår til, eller gøgeurtens rod ikke vil genoprette de tabte, til visse ikke vil savne kolleger, assistenter, medhjælpere, koadjutorer og medpræster, som kan bringe hemmelig hjælp på den hjemlige talerstol.

Thesis XXII.

Men jeg tilføjer en indvending: Mon ikke rabbinerne i konsistorium dømmer, straffer, hærer, kaster de studerende i fængsel? Mon ikke de sælger attestatser til de dumme og har dimissioner til fals? Mon ikke de tilstrekkelig hovmodigt berøver de akademiske borgere kåden (hvormed de dog ivrigt har været sysselsat med at forsvare det sukkende fædreland)? Mon ikke de af nyfigenhed flyver til forsamlinger og politiske afgudsbilleder og efterlader de akademiske talerstole tomme? Mon ikke disse økonomer, der er bestukket med guld, med skider og fordaeret føde sørger for de ulykkelige akademiske borgers maver, der skal mødes i kommunitetet (som de kalder det)? Herved tvinges de ulykkelige studenter til at kæmpe med forskellige slags sygdomme. Mon ikke de ønsker at aflægge de akademiske titler og elsker at udvælge nogle andre fremmedartede, der lugter af politisk værdighed? Jeg svarer: Jeg opgiver hele beviset! Men det tilkommer dig, læser, at sørge over, at profeter er blevet forvandlet til æsler, at lysets engle ved underverdenens forvandling ikke så meget er blevet omformet som omskabt til Satans masker og skikkeler. Derfor kunne jeg ønske alle og enhver påmindet om, at de skal komme til fornuft, ført tilbage på en bedre vej, førstend han lyser op som den sidste af den verden, der skal brændes op i flammer.

SLUT.